

2016 Rio Olimpiyatlarındaki Performansımız

Bu köşede, 2008 yılından itibaren olimpiyatlardan sonra bir değerlendirme yapıyorum. Bu değerlendirmelerde ülkemizin nüfus, ekonomik gelişmişlik (kişi başına gelir) ve toplam ekonomik büyüklüğünün gerektirdiği spor başarısı ile elde ettiğimiz sonuçları karşılaştırıyorum. Maalesef mutlu değerlendirmeler olmuyor; zira genelde sporda, özelde olimpiyatlarda başarımız iyi değil. Yine de, Bu veya benzeri değerlendirmeler Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın önümüzdeki dönemdeki stratejilerinin temelini oluşturabileceği bir temel oluşturuyor.

Önce Gençlik ve Spor Bakanlığı'na da bir çağrıda bulunmak istiyorum: 2020 olimpiyatlarında performansımızın geçmişten daha iyi olması için hazırlıklara hemen başlayalım. Ülkemizdeki spor kültürü ve idaresini yükseltelim. Bu hazırlıklarda, devşirme sporculardan çok kendi insanımızı ve fiziksel kadar 'beşeri' sermayeyi geliştirmeye yönelelim. Yani, gençlerimizin spora daha yakın olması, en azından bir iki sporu hakkını vererek yapması, yüksek kabiliyetlerin küçük yaşta yakalanması, çalıştırıcıların yetiştirilmesi vs. Bu konu fiziksel altyapıdan daha da önemli zira fiziksel altyapıdaki eksikliklerimiz son yıllarda büyük ölçüde, giderildi. Artık, hardware değil software hedef alınsın.

Son üç olimpiyatta istikrarlı olarak düşük sayıda madalya aldık. Toplam madalya sayımız 2008'de 8, 2012'de 5, 2016'da ise 8 oldu. Önceki yıllara göre de ilerleyemediğimiz ortada. Bu şekliyle Rio'da yaklaşık 200 ülke içinde 41 sırada geldi Türkiye. Türkiye'den daha küçük, daha az nüfusa sahip, daha düşük kişi başına geliri (yani gelişmişlik) olan ülkeler Türkiye'den daha yüksek sayıda madalya aldıysa, sporda bir şeyleri yanlış yapıyoruz demektir. Dünyanın en uzun köprülerinin yapıldığı, aynı anda bir çok büyük projeyi yöneten, dünyanın bir çok ülkesine ihracat yapmayı başaran bir ülkede bu durumu düzeltmek imkansız değil.

Olimpiyatlar	Altın	Gümüş	Bronz
1996	4	1	1
2000	3	0	2
2004	3	3	4
2008	1	4	3
2012	2	2	1
2016	1	3	4

Türkiye 2016 Rio Olimpiyatları'ndan ne derecede başarılı döndü? Diğer ülkelere kıyasla başarımız nasıl? Tüm hesaplamaları yaparken altın madalya için üç, gümüş madalya için iki ve bronz madalya için bir puan vererek 'madalya puan' hesaplırsak Türkiye'nin 2016 Rio Olimpiyatları'nda toplam 13 madalya puan aldığı ortaya çıkıyor. Rio'da tüm ülkelerin kazandığı toplam madalya puan ise 1817. Yani Türkiye, toplam madalyaların yüzde 0,7'sini (binde 7) aldı.

Bu performansı ekonomik büyüklük açısından değerlendirelim; 2015 yılı Dünya Bankası verilerine göre toplam dünya GSYİH'sı 73,4 trilyon dolardı. Yani ortalama olarak bir 'madalya puan' kazanmak için 40,4 milyar dolar GSYİH gerekiyor. Bu durumda Türkiye, 2015 GSYH'sı temel alınır 18 madalya puan alması beklenirdi. Yani ulaştığımız ekonomik büyüklük açısından olimpiyat başarımız yüzde 73'de kaldı. Aslında bu ilk bakışta pek de kötü gözüküyor.

Buna karşılık, olimpiyatlarda İngiltere, Yunanistan, Çek Cumhuriyeti ve Bulgaristan gibi ülkeler ise ekonomik büyüklükten kaynaklanan spor potansiyellerinin 2- 2,5 katı madalya kazandı. Rusya yaklaşık 3 kat, Slovakya 4,7 kat ve Kenya ise harikalar ortaya koyarak kazanması gerekenin 17,8 katı madalya kazandı. Yaklaşık olarak kazanması gerekenin 30,3 katını kazanarak Fiji'de üstün başarı gösterdi. Bunun yanında Çin, Brezilya, Fransa, Almanya, Meksika, Mısır ve Japonya ise gerekli sonuçları alamayarak potansiyellerinin gerisinde kaldı. Bu durumda, ulaştığı ekonomik büyüklüğe göre Türkiye çok daha fazla madalya alabilirdi.

Ülkeler	GSYİH (2015) Milyar Dolar	Madalya (Eşdeğeri) Sayısı ve Ekonomiyle İlişkisi (Rio 2016)			Madalya (Eşdeğeri) Sayısı ve Nüfusla İlişkisi (Rio 2016)		
		Alması Gereken	Aldığı	Aldığı / Alması Gereken (%)	Alması Gereken	Aldığı	Aldığı / Alması Gereken (%)
Türkiye	718	18	13	73	19	13	68
ABD	17,947	444	239	54	81	239	296
Japonya	4,123	102	73	72	31	73	232
Fransa	2,422	60	75	125	16	75	465
Almanya	3,356	83	85	102	20	85	415
Yunanistan	195	5	13	269	3	13	471
Çek Cum.	182	4	12	267	3	12	449
Slovakya	87	2	10	467	1	10	739
Bulgaristan	49	1	3	248	2	3	170
Romanya	178	4	7	159	5	7	131
Avustralya	1,340	33	56	169	6	56	944
Çin	10,866	269	138	51	348	138	40
Rusya	1,326	33	103	314	35	103	292
Finlandiya	230	6	1	18	1	1	74
İsveç	493	12	21	172	2	21	873
G. Kore	1,378	34	42	123	12	42	340
Brezilya	1,775	44	36	82	51	36	71
Meksika	1,144	28	8	28	31	8	26
Nijerya	481	12	1	8	46	1	2
Kenya	63	2	28	1785	12	28	241
İngiltere	2,848	70	142	202	16	142	897
Fiji	4	0	3	3031	0	3	1355
Mısır	330	8	3	37	21	3	14

Notlar

1. Madalya Eşdeğeri Sayısı: Altın:3, Gümüş:2, Bronz:1

2. GSYİH Rakamları Kaynak: World Bank 2015

Diğer bir değerlendirmeyi ise nüfusun madalya eş değer sayısına oranına bakarak gerçekleştirdik. Toplam dünya nüfusu 2015 yılında 7,32 milyar ve alınan toplam madalya eşdeğer sayısı 1817

olduğuna göre, bir madalya eşdeğer sayısı için yaklaşık 4 milyon nüfus gerekti. Bu hesaplamaları tüm ülkelere göre yaptığımızda Fiji, rugby'deki mucize başarı ile nüfus düşüklüğüne rağmen 3 madalya eşdeğer sayısı olarak 2016 Rio Olimpiyatlarında stn başarı gösterdi. Fiji'yi, alması gereken madalya eşdeğeri sayısının yaklaşık 9 katı başarı gösteren Avusturalya, İngiltere ve İsveç takip etti. Slovakya, alması gerekenin yaklaşık 7,4 katı, Fransa, Almanya, Yunanistan ve ek Cumhuriyeti ise yaklaşık olarak 4,5 katı daha fazla başarı gösterdi. Öte yandan, nüfus fazlalığına rağmen madalya eşdeğer sayısı kazanamayan Nijerya %2 ile en düşük sırada yer alırken, Türkiye, Finlandiya, Çin, Meksika ve Mısır gibi ülkelerle birlikte potansiyelinin altında kaldı.

Ekonomik gelişmişliğe (kişi başına gelir) göre yaptığımız hesaplamalar da Türkiye'nin, ulaştığı ekonomik gelişmişliğin gerektirdiği spor başarısını yakalayamadığını gösteriyor. Yer darlığı sebebiyle o rakamları buraya koyamadım. Türkiye, ulaştığı ekonomik gelişmişliğe oranla sporda daha düşük performansa sahip. PISA skorlarının gösterdiği gibi, benzer durum eğitimde de mevcut. Türkiye PISA skorlarında kişi başına gelir seviyesinin gerektirdiğinin daha altında başarı gösteriyor.

Sonuç řu: spor kültürü ve spor idaresini geliştirmemiz gerekiyor. Futbol gibi büyük ekonomiye sahip bir alanda dahi uluslararası başarıyı yakalayamıyor olmamız bir sistem sorunuyla karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor. Sistem sorunu teşhisi doğruysa, bunun czm spor yönetimi ve kültürü alanlarında kalıcı reformlar yapmamız gerekiyor. 2020'ye dört yıl var; çalışmaya başlamanın tam zamanıdır.